

ПЛАНІМІРНИЙ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СІЛЬСЬКИЙ РОЗВИТОК ЧЕРЕЗ СТАНОВЛЕННЯ РОДОВИХ ПОСЕЛЕНЬ

Виступ Президента України П. Порошенка на зустрічах на рівні європейських країн у 2014 р. в Ганновері ще раз свідчить про потребу відродження села. Механізм забезпечення статусу країни на правах рівноправного члена світової спільноти вимагає трансформацію держави з сировинної спрямованості на активізацію програм охорони навколишнього середовища на засадах багатофункціонального розвитку (еколого-соціально-економічного зростання). Водночас Конференція в Іоханесбурзі в 2002 р. «РІО+10» підтвердила, що жоден документ Конференції «РІО-1992» не був виконаний за минулі 10 років [8], що головним чином зумовлено рівнем свідомості людей та здатністю брати відповідальність за своє життя та планету в цілому. Вказані тенденції мали прояв і в 2015 р., тому лише спільні зусилля в межах всієї світової спільноти дозволять зробити крок назустріч

відродженню людства. Кооперація в напрямі активізації внутрішнього потенціалу країн є вирішальним чинником ефективності обраної стратегії.

Вплив технократичної системи формує свідомість людей таким чином, що останні не уявляють своє життя за межами мегамаркетів, незважаючи на якість пропонованої ними продукції та наслідки для здоров'я. Перспективним з позицій забезпечення стійкості світових еколого-соціально-економічних систем є залучення прямої енергії космосу та мінімізація витрат ресурсів, в першу чергу матеріальних, на господарські процеси й життєдіяльність. Зростання кількості екологічних поселень як альтернативного механізму життя людства підвищує до них інтерес з боку державних органів влади та міжнародних організацій [1–3]. Інтеграція України в процеси екологізації суспільно-економічного життя відбувається через співпрацю зі світовими лідерами екологічного руху та підтримку соціально-екологічних процесів у межах країни. Необхідно зазначити тенденцію до активного зростання кількості екологічних поселень в Україні [1–4]. Так, у 2007 р. в Житомирській області було одне поселення, а 2014 р. їх налічувалося 12 в семи районах. У Черкаській області в Чигиринському районі поселення – Хутір Буда в 2003 р. налічувало три сім'ї, в 2009 р. їх вже було 23. Наразі в Україні налічується понад 100 екологічних поселень. При тому, що держава не організовувала цей процес і йому не сприяла. Тенденції, що спостерігаються в суспільстві, проявляються, в першу чергу, з огляду на зміни у свідомості його членів щодо бажання бути в єдності з Природою, внести можливий посильний внесок у відновлення екологічної ситуації на Землі. Тому в Програмі Всеукраїнської громадської організації «Народний рух захисту Землі» визначальною є мета: «Перетворити Землю в ідеальне середовище проживання людини, як це було передбачено Богом». Звідси випливає вимога, яка знайшла своє відображення в Концепції «Родова садиба» і в проекті Закону України «Про родові помістя і родові поселення»: від 30 до 50% території родового помістя, залежно від рельєфу місцевості, де воно перебуває, має бути засаджено неплодовими деревами. За дотримання цієї умови і виділенні під родові поміс-

тя 1 млн га: 1) буде посаджено неплодових насаджень (ліс) – 300–500 тис. га.; 2) інвестиції приватних забудовників протягом перших 10 років становитимуть близько 30 млрд грн на рік; 3) екологічно чистої сільськогосподарської продукції буде вироблятися на суму 10 млрд грн у рік [4–5, 9].

Життя в гармонії з Природою – це забезпечення Людині законодавчого права при бажанні взяти 1 га землі для облаштування Родової садиби. В межах Родової садиби має місце мінімізація витрат ресурсів, у тому числі матеріальних, трудових та фінансових, а також одержання синергетичного ефекту взаємодії внаслідок додавання та єдиного вектору спрямованості зусиль Людини та Природи. Зокрема, таким є запровадження органічного землеробства та пермакультурного дизайну територій, які дозволяють підвищувати родючість ґрунту за відсутності хімічних добрив та засобів захисту рослин і тварин [1–4]. Наприклад, висадка картоплі під соломю дозволяє економити на витратах на оранку, внесення добрив, просапуння та підгортання, винищення колорадського жука, а також значною мірою знизити витрати на збиранні, тоді як врожайність картоплі зростає у 2–3 рази. Мінімізація витрат у тваринництві забезпечується наближенням технологічних процесів до природних. Так, бджоли утримуються у колодах без рамок. Забір лише третини отриманого меду знижує витрати на годівлю бджіл, подовжує їх життя, підвищує рівень здоров'я та стійкість до хвороб, знижує втрати під час зимівлі. Синергетичне поєднання зусиль рослинних та тваринних організмів («курчячий» чи «свинячий» культиватор, що винищує шкідників, бур'яни, удобрює та виорює ґрунт) сприяє підвищенню врожайності та знижує потреби в кормах, готує ґрунт до садіння сільськогосподарських культур. Екологічне будівництво крім зниження навантаження на навколишнє середовище зорієнтоване на використання місцевих матеріалів, тепло- та енергономічність тощо. Отже, в Родових садибах пріоритетне право для реалізації надається нульовому обробітку ґрунту, насиченню останнього поживними речовинами за рахунок поживних культур, сидератів, мульчі та симбіотичних зв'язків живих організмів, безвідходному господарюванню та

життєдіяльності, екологічним будівництву та культурі, свідомому батьківству, забезпеченню цілющими продуктами харчування.

Реалізація запропонованої В.І. Вернадським концепції ноосферної освіти, зокрема через діяльність Родових помість, сприятиме організації нових поселень у сільській місцевості і як наслідок, розвитку сфери обслуговування, медицини, освіти, розвитку сільської будівельної індустрії; призупинення процесу «вимирання сіл», розширенню виробництва плодово-ягідної, овочевої, тваринницької та інших видів продукції, притаманної для сільської місцевості; розширення бази для створення кооперативів із заготівлі та переробки сільгосппродукції; пріоритетне застосування господарями органічного землеробства, що дасть значний поштовх для переходу на цей шлях виробництва сільськогосподарської продукції на всіх землях України; збільшенню неплодових насаджень та культивуванню грибівництва; підвищення рівня зайнятості; закріпленню сімей на сільських територіях; зниження демографічної напруженості в містах і промислових центрах, що фактично на практиці реалізує європейські програми екологічного розвитку територій за високого рівня мотивації та власних джерел фінансування суспільних змін. Спілкування з природою сприятиме зміцненню любові до всього живого, зміні світогляду та моральних засад, ставлення до всіх процесів, які відбуваються у суспільстві, на Землі. Реалізація Програми «Родова садиба» забезпечить незворотний розвиток сільських територій на новому морально-психологічному підґрунті й матиме не лише тактичні, а й стратегічні результати, в тому числі за рахунок поліпшення демографічної ситуації, підвищення фізичного здоров'я населення, відродження мережі населених пунктів на сільських територіях, національної свідомості та культури. Активна громадянська позиція жителів сприяє налагодженню міжнародного співробітництва та активній інтеграції України у світові суспільно-економічні процеси.

Таким чином, розвиток екологічних формацій у сільській місцевості знижує навантаження на міську інфраструктуру, підвищує рівень внутрішньої мотивації жителів сільських територій, створює умови для переїзду міських жителів у сільську місцевість, а також сприяє підвищенню продуктивності сільських гос-

подарсько-екологічного комплексів, що прямо відповідає програмам розвитку сільських територій, запропонованих в ЄС та проголошених на засіданнях в ООН. Організація Родових помість та поселень є дієвим інструментом міжнародної інтеграції України на багатофункціональній основі.

Список використаних джерел

1. *Christian D. L. Creating a Life Together: Practical Tools to Grow Ecovillages and Intentional Communities / D. L. Christian.* – Paperback: New Society Publishers, 2003. – 273 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://archive.org/details/fa_Creating_a_Life_Together_Practical_Tools_to_Grow_Ecovillages_and_Intentional_Com.
2. GEN (Global Ecovilladg Network) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gen.ecovillage.org>
3. *Gilman R. The Eco-village Challenge. The challenge of developing a community living in balanced harmony – with itself as well as nature – is tough, but attainable / R. Gilman // Context Institute. Catalyzing a graceful transition to the Planetary Era [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://www.context.org/iclib/ic29/gilman1/>.
4. *Plotnikova M. Innovational investment development vector of rural territories / M. Plotnikova, Y. Bogoyavlenska // Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development.* – 2014. – №36. – №2. – P. 382-393.
5. *Plotnikova M. Innovative character of rural territories social potential realization / M. Plotnikova // Management Theory And Studies For Rural Business And Infrastructure Development.* – 2014. – №36. – № 4. – P. 956-958.
6. *Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера / Вернадский В. И.* – М.: Наука, 1989. – 258 с.
7. *Вернадский В. И. Публицистические статьи / Вернадский В. И.* – М.: Наука, 1995. – 313 с.
8. *Гафурова О. В. Спільна аграрна політика Європейського Союзу: розвиток законодавства [Електронний ресурс] / О. В. Гафурова.* – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portalsoc_gum/nvnaupravo/2011_157_1/10gov.pdf.
9. *Плотнікова М. Ф. Перспективи розвитку сільських територій та Концепція «Родової садиби»: соціально-екологічний аспект / М. Ф. Плотнікова, М. Л. Васильєв // Вісник ЖНАЕУ.* – 2014. – № 2, Т. 4, ч. II. – С. 412-423.